YR ARFER O *Weddi yr Arglwydd.* A Ymddiffynnir yn erbyn dadleuon y newyddiaid or amseroedd yma.

Gan *Joan Despagne*, Gweinidog yr Efengyl, Cyfieithiad *R. V.* Ef.

Luc 11. *Pan weddioch, dywedwch; Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.*

LLUNDAIN, Argraphedig gan *Joa. Streater*, tros *Philip Chetwinde*, 1658.

Y llythyr Annerch.

Ir gwir anrhydeddus Sion Elis *Doctor o ddesiniaeth, llawenydd a gorfoledd tragywydd a ddeiſ,ſ* R,V.

Y Nol ein cy-dymddiddandi-weddaf (wir bar-chedig fugail) yn yr hwn y crybwyl-

laſoch am gyſieithu
y llyfran bach hwn
o ymddiffynniad
ar weddi yr Ar-
glwydd, *ſo* ddig-
wyddodd *im han-*
wyl nai David E-
lis *o wanas ei an-*
ſon attaf ſi ar eich
dymuniad *chwi*
hyd yr wyf yn de-
all, pa wedd byn-
nac, chwi a gewch
weled fyngwaith
yn barod i fordwyo
tan y fath lywyda
anrhdeddus ac y-
dych

dych chwi, canys yr ydwyf ym coelio eich bod ym ddigon cyfarwydd, im tynnu allan o ſugnfor cam yſtyriaeth Duwioldeb, lle y gallwn igwympo ynhawdd gyd ag yſprydwyr anturiedig yr oes hon, os byddwn mor ehyd a meddwl y medrwn ddeongli a doſparthu yr Scrythyrau, mal y mae y

o langylynin ac e-
raill, a fedraſai
wneutbur ygwaith
hwn yn well, mor
cymeryd cimaint o
amſer, oddiwrth
eich gofalon eraill
angenrheidiach,
am hynny y gwnae-
thoch yn dda roi i
ſegur ſwydd i
wneuthur, canys
nid yw fym mywo-
liaeth i er y ſaith
mlynedd ond me-
gis pereryn mewn
cel-

cellan, yn myfyrrio rhimynnau i bobrhyw ddigwyddiadau hyd y llyfaſwyf, *tan ddal yn fynghof* quod ſupra nos nihil ad nos: *ond am y Pregethwyr newyddion a gawſom ni wrth y* rhydd-dyd y *bnom yn hir lefain am dano*; Nimia libertate ſumus deterriores.

Y mae yn anodd
gan chwerwdod
fym muſtl nad a-
flonyddwyf beth
arnynt hwy, pet-
tai ond or cariad
ſydd yn fy ym-
waſgaroedd tu ac
at bobrhyw len
gweddaidd oi al-
wedigaeth, er pan
fum yn brith
ſugmo peth ar
fronnau eich ma-
maeth dda chwi
Rhydychen: etto
yn y cyfieithiad
hwn

hwn yr wyf yn
cael cyngor da
i ddywedyd fym
mhader maddeu
i ni ein dyledion
mal, &c. *Ac felly*
gyd a chynnorth-
wyad glan yſpryd
Duw y gwnaf. Yr
wyf yn gobeithio
y bwriwch chwi
olwg trwyadl,
Ardderchawg*wr*
ar y gorchwyl cym-
reig hwn, cyn yr
elo tan y print-
waſg

gwehyddion ar panwriaid or oes yma, yn tybed mai edafedd gwlan ydyw ollawl, rhag rhyfyguy fathbeth yr wyf yn gobeithio fod Duw im cadw, canys mi wn yr hen ddihareb neu sutor vltra crepidam, nid yw fynghelfyddyd wan i ond bod yn gobler neu Tranflator or eithaf, a dum a wnel; mi adael pob

pob gwaith duwiol
a ddelo tan fy llaw
yn ei vnionddull
heb roi pwyth
Gwyrdraws *oi*
fewn, am hwno ran
eich bod chwi
anrhydeddusafa-
thro yn boenusaf
yn areilio eich
praiddab sit invidia
verbo, *ar sydd yn*
fym marn i o fewn
gwynedd hedd-
yw, *mal na ellwch*
chwi neu eich cyf-
feilb Mr. Owen

o langylynin ac e-
raill, a fedraſai
wneutbur ygwaith
hwn yn well, mor
cymeryd cimaint o
amſer, oddiwrth
eich gofalon eraill
angenrheidiach,
am hynny ygwnae-
thoch yn dda roi i
ſegur ſwydd i
wneuthur, canys
nid yw fym mywo-
liaeth i er y ſaith
mlynedd ond me-
gis pereryn mewn
cel-

cellan, yn myfyrrio rhimynnau i bobrhyw ddigwyddiadau hyd y llyfaſwyf, *tan ddal yn fynghof* quod ſupra nos nihil ad nos: *ond am y Pregethwyr newyddion a gawſom ni wrth y rhydd-dyd y bnom yn hir lefain am dano*; Nimia libertate ſumus deterriores.

Y mae yn anodd gan chwerwdod fym muſtl nad a-flonyddwyf beth arnynt hwy, pet-tai ond or cariad fydd yn fy ym-waſgaroedd tu ac at bobrhyw len gweddaidd oi al-wedigaeth, er pan fum yn brith ſugno peth ar fronnau eich ma-maeth dda chwi Rhydychen: etto yn y cyfieithiad

hwn

hwn yr wyf yn cael cyngor da i ddywedyd fym mhader maddeu i ni ein dyledion mal, &c. *Ac felly gyd a chynnorthwyad glan yſpryd Duw y gwnaf.* Yr wyf yn gobeithio y bwriwch chwi olwg trwyadl, Ardderchawgwr *ar y gorchwyl cymreig hwn, cyn yr elo tan y print-*

vvaſg

waſg os yw ei dyn-
ghedfen i hynny,
ac yn ddiddadl ef
a allai fod yn gy-
meradwy, Yn yr
oes ynfyd hon,
lle y mae cimaint
o goeg fedelwyr
gwehyddion c-
ryddion ac eury-
chod yn torri
ymaith wenith
air Duw, ac yn
arbed y gwug ar
breſych: Je er
maint eich llafur
chwi

chwi (Anrhydedduſaf athro) yngwinllan yr Arglwydd, y mae rhai organ Athrawon hyn (meddant hwy) yn corlannu eu geifr yn agos at y Deml ſydd tan eich gofal chwi: Eithr y mae yn ddiammau gennyf y byddwch chwi mor ddiſigl yn eich crefydd:

Ddan-

ddangos ir rhain eu rhwygiadau di tramgwyddiadau, mor hyf ac yr oedd Saint Joan *fedyddiwr* yn dywedyd ei fai yn wyneb *Herod*, mal nad rhaid im bath i (Yr hwn fydd Ddigon ſnwannog iw tarfu) fwrw mom nawf attynt.

Dim

Dim ynghwaneg
ond eich gorchy-
myn i Ddaw a
rna.

Eich cydymmaith ich
gwasanaeth,

R. Vaughan.

J. Dr. *Elis* Bregethwr diwyd a chyfannedd yn olgellau.

M*Aer ſwyn yn addwyn gynnedd fau* Elis
Eiliwr dyſgyn olau,
Ni bu well yn olgellau.
A mwy rhin yn ei mawr-hau.

Dyſgawdwr awdwr ni wedu eraill,
eiriol bawb ar vntu,
O wyr tref i gartrefu,
I nef lan ddi anaf lu.

R. V.

Mawl

Mawl ir Cyfieithydd.

DY fawl tragwyddawl trwy gant o wledydd
A ledodd i't Rolant,
Vaughan *di ogan dygant*
Dy glôd a thafod a thant.

weithydd cyfieithydd cof wythoes, cadarn
Cedwid Duw i'r reinioes
roniglwr da wr, nid oes
Fyth Ddewis *dy* Fath ddwyoes.

roi r llyfrau yn frau yw dy fryd duwiol,
Hyn yw dewis fywyd,
ro r ieithoedd ar goedd en gyd
Tro vchel trwy hir iechyd.

anctaidd eglwysaidd galwason d'addysg
Diddig wyt a Fyddlon,
sdras ai rymusder son,
Estyn d'air Awstyn dirion.

Tu. Owen.

At

At y Darllennydd.

Y Drindawd yn gnawd da gwnaf ef wedai
Fe wyddis lle rhoddai,
Saith arch iw gyfarch a gai,
Honi i ddyfod yn ddifai.

Dysg fedru credu cu radol, i Dduw,
Gweddia n ysprydol,
Dysg bader dasg wybodol,
Dywaid a ffydd ond wyd ffol.

Ir Crynwyr, Rhwygwyr, rhywogaeth Satan
Ansuttiol ystyrriaeth,
Rhoddai Despangc *y Pfrange ffraeth,*
At Bader atteb odiaeth.

R. V.

Bwyd a diod dod Dydy a dillad,
Dinalla garchardy,
Gwilia y claf mewn gwely,
Ir marw par gael danar dy.

Elizabeth Jenkins

And all Affairs
will then be belle
mode

Jenkins

Mens Phancies vv
vo

Nancy Jenkins

Ymddiffyniad, yr y marfer o weddi yr Arglwydd yn erbyn gwrthddadleuon y Newyddiaid or amseroedd yma.

YR vnrhiw yſpryd a feddianodd y gwr gynt, yr hwn ai taflai weithiau ir tân, weithiau ir dwfr, ſydd yn profi ein gyrru ni o vn deladdoliaeth ir llall. Eglwys Rufain, yn holl

weithredoedd ei chresudd, a hoffai ail adroddiad beunyddol o *weddi yr Arglwydd* gan feddylied fod y geiriau neu rit eu hail eirchion yn dwyn rhiw rinwedd ddirgelaidd gyd ag hwynt: y mae llawer y dyddiau hyn wedi syrthio i ddelwaddoliaeth yn vnion ir gwrthwyneb, gan ochel geiriau y weddi hon megis craig beryglus neu faen tramg vydd: rhai eraill ni feiddiant *gondemnio* i lawr ollawl arfer y weddi hon a betrusant yn eu cydwybod iw llefaru yn gyffredinol, gan weled yn well tyned heibio iddi trwy ddisdawrwydd; mal y gwelwn y weddi hon wedi ei haethwladu o Deuluoedd a chynylleidfaoedd cyhoeddus. lle yr arferid ei dadseinio: y *Ganwyll* hon a osodid gynt ar gynhwyllbren i roi goleuni i holl dylwyth y ty, a gleddir hed yw tan y pec neu r *Badell*. Pe buasai on Hereticiaid ac anghredadwyr yn cynnyg ei gorafun neu yn ymegnio iw roi heibio, ni

Euog farnu.

Llufern.

Canys eurychod ai claddodd.

ni alleſem ſwrw yn eu herbyn ddianrhydedd a dirmyg ty ac at *Ieſu Criſt*: eithr o achos bod y bobl hyn yn gwneuthur eu proteſ, eu bod o ffydd vnion heb law hynny, ni chynnhyrfir neb wrth y newydd deb hyn, er ein bod ni or blaen yn ei Ffieiddio megis peth echryſlon.

Mor ſan wl i ſefyll wrth y llytheren.

Mal y caffom ni gan hynny yſtyrried y peth ſydd mewn ymrafael, nid ydym ni mor *Llythrennog* a chondemnio pob math ar weddi, neu, na chynhwyſom eiriau eraill: eithr ſo ddichon dynion arferu gweddiau eraill, ac nid gadael hwn heibio, am caniad rhyhyſ a chynnygiad ehyd iw deleu coffadwriaeth y cyriw weddi. Gweddi a arferir hyd yr amſer preſennol hyn, gan holl eglwyſ Duw hên ac ieuange trwy r holl fyd. Gweddi a adroddwyd gan oruchel ddoethineb y Cyfryngwr mawr tragwyddol. Yr hwn ſydd yn trotglwyddo ein gweddiau ni at Dduw, ar hwn a wyr yn berſ-

faithgwbl feddwl ei dad. Y weddi cyflawnaf a ellid ei gwneuthur, yn caſglu i fynu yr holl erfynniau cyfreithlon, ar a ellid eu dychymyg. Gweddi yr hon yw *Crynodeb*, drychiolaeth a rheoledigaeth pob rhai eraill. Gweddi yr hon yn ei rhyfeddol fyrdra, a gynnwys y fath helaethrwydd mawr, ac amrywogaeth o fatterion, megis ac pe gwnai i gamel fyned trwy grair y nodwydd ddur. Gweddi yr hon a gynnwys fwy o Hiſtoriau a mwy dirgeledigaethau nag o eiriau. Gweddi mewn maentiolaeth yr hyfforddaf, ar egluraf, ar a ellid ei chyfyllu: canys y mae holl byngciau neu rannau or weddi hon yn cyttuno ai chymedrolder rhyfeddol: yr holl gwb o honi a wnaethbwyd yn drwydadl ollawl mewn meſur a *chyhydedd*: y cwbl o honi ſydd lawn o luſernau, y naill i oleu ir llall: Ar gwyr hyn a gyfaddefant, na eill holl ſynwyrau y ddauaren, na holl

Epitom.

Manliotaeth.

holl Angelion y neſoedd adrodd ei chyflelyb.

A leſarodd *Jeſu Criſt* gan hynny y weddi hon ir diben nad arferem ni mo honi hi mwyach yn y gwrthwyneb y dywaid wrthym ni gweddiwch mal hyn: *Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd.* I hyn y maent yn atteb tod *Jeſu Criſt* yn gorchymyn i ni weddio mal hyn hynny yw yn yr vn ſynwyr eithr nid yn yr vnrhiw eiriau. Bydded ſelly. Ond y mae ef yn dywedyd (*Luc.* 11.) pan weddioch dywedwch, *Ein tad yr hwn ſydd yn y nefoedd*, ydyw ef yn gorafun gweddio yn y geiriau hynny? Oblegid ei fod ef yn dyſgu i ni ddywedyd *Ein tad* &c. a allwn ni gloi ein rheſwm am hynny a dywedyd na ddylem ni moi ddywedyd ef? ni waeth heb haeru, os yw hyn yn orchymyn, y dylem ni bob amſer ddywedyd y weddi hon heb vnrhiw arall vn amſer. Nid yw hyn ond megis pe dywedai vn, ni orchymynnwyd gweddio at Dduw,

lle dywedir Gweddiwch yn ddibaid, 1 *Theſſ.* 5. 17. Megis na ddylem ni wneuthur dim arall ond gweddio at Dduw. Eithr tybiwch, nad yw hwn orchymyn, ac na ddarfu i *Jeſu Griſt* erchi llefaru y weddi hon bob amſer: ni orafunodd ef chwaith moi dywedyd hi yn fynych, llai o lawer yn amſer.

Roi ar lawr. Nid yw r efgus ddim, fod yn ddigonol *ddatcan* ſynwyr a meddwl *Jeſu Griſt* yn y weddi hon, er na lefarom moi eiriau: Canys a raid i ni fwrw ei eiriau ef i lawr i oſod ar lawr ei feddwl? neu a allwn ni yn well oſod ar lawr ſynwyr a meddwl *Jeſu Griſt*, na thrwy wir eiriau Jeſu Griſt ei hunan?

Pa beth ſydd ganddynt hwy iw ddywedyd yn erbyn yr arfer gyffredinol or weddi hon? yn ddiau?

Un

Un ai nid yw gyfreithlon,
Neu nid yw anghenraid,
Neu nid yw beth
rheidiol *a lleſol.* *Buddiol.*

Gadewch i ni ſwrw golwg ar yr rhain mewn treſn.

Ydyw gan hynny yn anghyfreithlon adrodd nen yngan am y weddi hon? Ni ellir dywedyd mo hynny, na channiatteuir ei darllain: canys mae dau ſan or Scrythyr lan iw ddelen allan cyn y gellir dywedyd hynny, lle y cair: ſef *Mat.*6. *Luc.*11. ac nid yw help y chwaith yn y byd vddynt hwy ddywedyd ſod llawer yn ei chamarfer. Dyma y rheſwm, pa ham y mae ein Gwrthwyneb-

wyr yn gorafun ir bobl ddarllain yr Scrythyr lân. Os darfu i Satan ei hun eu hadrodd hwynt, ped arferai y Swynwyr or Pſalmau neu *eiriau* r Efengyl, ai rhaid i ni am hynny ochel eu hadrodd hwy? Os yw anghyfreithlon eu llefaru hwynt yn ddelwaddolaidd, a fydd anghyfwithlon eu hadrodd hwynt yn dduwiol? Ac o chynhwyſir i ni yn ein gweddiau arferu ein geiriau ein hunain, a orafunir i ni arferu geiriau *Jeſu Griſt* yr rhai ydynt y rheôl on geiriau ni?

Accennan.

Gan hynny y mae yn gyfreithlon; eithr (meddant hwy) *nid yw anghenraid:* yr wyf yn atteb: canniattawn nad yw anghenraid mewn vn modd lefaru y weddi hon, ydyw yn anghenrhaid ei rhoi heibio? Os yw yn beth diragor ei llefaru hi, neu ei gadael heibio, a ddylem ni am beth di-ymrafael ddwyn ymrafael ir Eglwys? i hoffi newyddddra? i dorri trefn gyffredinol? ac i godi amheuon ynghydwybodau

bodau dynion? ac heb law hynny y mae graddau ar ddiragoriaeth yn gyſtal ac ar angenrheidrwydd, A ddywedant hwy mae r arfer neu adael heibio y weddi hon, ydd yn yr un radd o ddiragoriaeth ac ydyw y rarfer neu ddirweſt oddiwrth ryw ſwydydd? Yn ddiau y peth ſydd fuddiol i adeiladaeth, nid yw hwn ddim diragoriaeth. A ddywedant hwy gan hynny nadyw geiriau *Jeſu Criſt* fuddiol or adeiladaeth? Er na feiddiant ddywedyd hynny yn eglur, etto hwy a ddwedant gimain a hynny; canis y maent yn maentimio nad yw *reidiol* ei hadrodd hwy.

Llyma gynwillyn y ddadl ar holl ymreiymu a duedda at y Pwnge hwn. *Fuddiol.*

Pa ham gan hynny nad yw *fuddiol* dywedyd y weddi hon yn yr vnrhiw eiriau ac yr adroddodd Jeſu Criſt y hi? Pa anweddeiddra a dardda oddiyno? Pa gollled i ogoniant Duw? Pa rwyſtr i iechydwriaeth eneidiau dynion? *Reidiol.*

Dramgwydd. Pa *ddiniſtr* i adeiladaeth yr Eglwys?

Y maent hwy yn dadleu mal hyn.

Na rhaid i ni. *Na ddylem ni mor ymrwymo at eiriau.*

Fod perïgl i addoli y geirian wrth eu hadrodd cyn fynyched.

Fod y dyfal wrandawiad a roddir at y ſu-

y ſulldafau, yn rhwymo i fynu yr yſpryd ac yn dymchwelyd y meddyliau.

Fod y mynych adroddiad hyn yn ail erfynniad ofer, wedi ei gondemnio gan Jeſu Griſt ei hunan

Nad yw y weddi hon yn dangos or neulldy yn ddigonol, yr holl anghenion a ddylid eu

eu mynegi yn e-
Eu rhoi ac lawr yn eglur. *glur.*

Ei fod wedi ei Dacluſo *ar lawr mewn amryw eiriau gan* y *ddau* Eſangylwr y *rhai ai* ſcrifennodd, *i ddangos na ddylem ni ofalu am* y *geiriau yn yr rhain* y cynhwyſir.

Ei ſcrifennu heb ei dweddyd. *Na* ddywedodd yr Apoſtolion eu hunain mo honi errioed.

Na

Na ddichon llaweroedd moi dywedyd, *ond iw* damnedigaeth, oblegid ei bod yn rhwymo pob vn i erfyn maddeuant am ei bechodau, tan amod maddeu iw elynnion.

Ei bod yn anfoddol i ddyn a fyddo parod i farw, canis ni fawr raid iddo ef ddywedyd Dod i ni ein bara. &c. *Na*

Yn addysc i weddio.

Na roddwyd mo honi hi i fod yn weddi, ond yn vnig i fod yn battrwm ac yn rheol o weddi.

Ac heb law hynny eu bod hwy yn eu gweddiau cyffredinol yn ymgyffred yr holl fylwedd o honi, er eu bod mewn geiriau ymrafael.

At.

Atteb cyffredinol ir gwrth-ddadleuon hyn.

YN gyntaf mi a ſwriaf yn erbyn hyn oll atteb cyffredinol, yr hwn a orchfyga y rhan fwyaf oi gwrth-ddadleuon. Y rhai hyn ni eill dynion moi gwadu, yr rhai ydynt dra eglur, fod Duw weithiau yn pennodi ac yn dangos ar lawr amriw ffurf ar weddi a gweithredon eraill arferedig yn yr Eglwys er mwyn cael o honynt eu lleſaru air yngair. Y cyſriw oedd ffurf y ſendith yr hon a leſarai yr offeiriadau yn arſerol vwch ben y bobl, yn yr vnrhiw eiriau a ddarllenir yn y chweched bennod o lyfr *Numeri*, y cyſriw oedd y ffurf o daludiolch a ragyſcrifennwyd yn offrwm y blaenffrwythau, *Deut.* 26.

26. Y Cyfriw oedd ffurf y rhagdyſtiad ar weddi a adroddir mewn geiriau eglur vddynt hwy, yr rhai a ddaethai i dalu eu tairblynyddol ddegymau, *Deut.* 26. Y Cyfriw oedd ffurf y gweddiau yr rhai a arferai *Moſes* yn gyffredinol pan oſodid yr Arch i tyned ym mhlaen neu pryd y gorphywyſai, *Numb.* 10. 35, 36. Y cyfriw ffurf ar weddi neu roddi diolch yr hyn a ganent hwy beunyddiol yn yr Eglwys; Canis onid gweddiau a diolchgarwch yw r Pſalmau gan y mwyaf? Ac onid adroddid hwynt, ac oni chenid yn arferol? myfi a adawaf ymaith ddywedyd, fod pob rhyw gynylleidfa o gantorion wedi eu rhwymo yn ollawl at y cyfriw Pſalmau, megis at yr vn dâſg, mal yr ymddengys wrth eu henwau.

Darllenwn. Y *Pſal.* 92. a genid bob *Sabboath*, megis y *gwelwn* yn ei thalcen.

Eſurau. Yſtyrriwch yma, pa ham yr adroddai Dduw weddiau mewn math ar *odlau*, oni bai er mwyn cael eu hadrodd air yngair? Canys

nys ef a wyddis yn dda fod yn beth anodd newid y geiriau o frauch a rwymir at Feſurau a digwyddiadau eelſyddyd Prydyddiaeth, hefyd yn yngwaneg: y mae i ni lawer o Pſalmau yn yr rhain y myn Duw i ni ddal ſulw ie ar lytherennau y *Gwyddorion* neu r Alphabet y 24 *Pſalm* yr hwn ſydd weddi ac ſydd yn dyſod yn agos mewn ſylwedd i weddi yr Arglwydd, a ddechreu agos bob vn oi adnodau yn ol treſn yr Alphabet Heberaec. Y 34, 111, 112, ar 119, ydynt or vn deunydd; yr olaf hwn yn nodedig ym mhobrhyw wyth adnod yn atteb wythwaith i rif, a threſn y 22 o lytherennau. Pobryw vn yn cydnabod mai trwy yr hyfforddrwydd hyn y mynnai Duw eſmwytho ar gof dyn, er mwyn gallel or cof gwannaf yn hawdd gadw geiriau yr adnodau ſanctaidd, dechreuadau pa rai a oſodid mewn graddau yn ol ffurf, A, B, C. Oedd ef yn meddwl gan hynny y dylem ni eſceuluſo

y

y geiriau o honynt, gan iddo ef tod yn mynnu i ni eu hadrodd yn llawnllythyr, hyd at y llytheren leiaf? Mi allwn ddywedyd hefyd fod Pſalmau megis y 118. ar 134. ſyddyn dangos cydymdiddan rhwng yr offeiriaid ar bobl. Yr ymddiddan cyfnewidiol hwn ſydd yn ſefyll mewn cyfrannïad cyfattebol or naill ir llall, ac ni ellid moi gadw heb ſynnied yn graff y geiriau ar rhai yr oeddynt yn atteb y naill y llall. Heb law hynny yn *Ailgyweiriaid* yr Eglwys, yr hyn a ragofalodd y Brenin da Ezeciah, pryd yr oedd ymddadl am ail oſod y *Liturgia* y leſiaid a orchmynnwyd i ſoli yr Arglwydd a geiriau *David* ac *Aſaph*, ſef hynny oedd adrodd neu ganu vnion eiriau y Pſalmau 2 *Chron.* 29. 30. y mae yn ymdangos hefyd wrth gyflegru y *Paſc* fod yno ffurf ar gân yr hon a arferid bob amſer ar hyn o *Uchelwyl*. Ac *Jeſu Criſt* ei hunan yn niwedd y weithred hon, pryd ir oedd yn ei ddarparu

Ail ffurfiad.

Gweddi gyffredin.

ddarparu ei hunan iw ſarwolaeth, heb anhawſdra ai hadroddodd hi, ac a ſynnai iw ddyſcyblion ei hadrodd gyd ag eſo, *Math.* 26.

Pe buaſai y bobl hyn, yr rhai ſydd heddiw yn condemnio arfer o weddi yr Arglwydd, yn byw yn y dyddiau hynny, hwy a *Farnaſent* ar ddoethineb Duw, am ragyſcrifennu ffurf ar weddiau, ac am rwymo yr Eglwys iw hadrodd air yng air: am yr vn rheſwm a ddygant yn erbyn yr ymarfer or weddi hon, yr vnrhiw anweddeidd-dra yr hwn y maent yn ei gael yma, yr vnrhiw ddiangfâu trwy yr rhain y maent yn cilio n ol ac yn gochel ei hadroddiad hi; yr holl rai hyn a ellir eu daeru yn erbyn holl foddau, ar weddiau, bendithion a diolchgarwch yr hyn a *Ddiſgwyl* Duw ar law ei bobl ei hunan: oni allai vn ddywedyd *na ddylai vn moi ymrwymo ei hun at eiriau ar Ffurfiau hyn, a bod yn ddigonol lleſaru yn yr vnrhiw ſynwyr?* ac *na ddy-*

lid

lid gwarchae yr yſpryd. Fod meddyliau da yn myned ar goll wrth eu pendifadu eu hunain at y geiriau? mae ail-erſynniau beunyddol ywr rhain? nad yw y gweddiau goſodedig hyn yn rhoi ar lawr yn eglur y cwbl oll a ddylid ei ofyn? Fod yn berigl rhag eu troi yn eulynnod? ac i ddiweddu fod yn ſuddiol ſwrw i lawr yr arfer o honynt? Llyma beth dieithrol na welſai Dduw errioed mor anghymwyldra hynny. Yr ydwyf yn rhyfeddu na ſwriaſai y bobl hyn i lawr heſyd y canu cyffredinol ar Pſalmau; canys os tal eu maxim neu eu prifbwngc hwy ddim y mae cynddrwg eu hadrodd hwy a gweddi yr Arglwydd. Oni ddylai vn ei rwymo ei hun at eiriau y weddi hon, pa ham at eiriau y Pſalmau? Oni ddylem ni rwymo i ſynu yr yſpryd: ydyw ef yn ſwy rhwym i ſynu trwy eiriau y weddi hon na thrwy eiriau Pſalm? Os yw geiriau y weddi hon yn *troi yn ol* feddyliau yr hwn a weddio, oni

wna

wna canu Pſalm iddo eſſynnu? Oni ddylem ni adrodd y weddi hon: onid yw hi yn rhoi ar lawr yn neullduol ein digwyddiadau an anghenion, os oes perigl i ddelwaddoli y geiriau, oni eill vn ddywedyd cimaint am bob Pſalm pa vn bynnac? ac ychwaneg; canys yr ydym ni yn canu llawer o Pſalmau, yr hwn nid yw yn perthyn i ni gimaint, yn yr hwn nid oes i ni gimaint hawl ac yngweddi yr Arglwydd, yn-ddynt hwy yr ŷm ni yn adrodd rhyw weddiau a dreſnwyd yn eglur ir Eglwys Jddewaidd, ar digwyddiadau aethant heibio, yr rhai ni ddigwydda i ni vn amſer. Yno y mae i ni erſynniau, rhegfâu, rheſymmau, achwynion, yr rhai oeddynt dduwiol ynge-nau *David*; eithr y maent mewn mwy dadl yn ein geneuau ni nag yw gweddi yr Arglwydd. Pa ham gan hynny y mae y weddi hon yn pwyſo yn drymmach ar ein dwyfron ni, na r gweddiau ſydd yn y Pſalmau? *Un Ffynud.*

Heb

Heb law hynny, fod y Pſalmau mal yr ydym ni yn eu canu yn ein tafodiaith gyffredin, wedi eu cyfyl'tu a geiriau ychwanegol trwy lafur dynol ein *Prydyddion*? Mal nad yw y gorchwyl hwn er ei fod yn dra odiaethol, etto nid bob amſer mor ddwywawl a gweddi yr Arglwydd. Pa ham gan hynny y mae yn ſwy anghymmwys adrodd gwir eiriau *Jeſu Griſt* na chanu y rhai a roes dynnion? Ym mhellach gan ein bod ni yn gweled, yn lle gweddi yr Arglwydd, yn well at ein amcangaeſ gwedduau yn ôl ein treſn-ddull ein hunain, wedi ei defnyddio at achoſion. Pa ham yn lle Pſalmau nad ŷm ni beunyddiol yn pwytho cerddi newydd ollawl iw canu yn yr Eglwys? Ai eiſiau *awenydd* brydyddol y mae yn gorfod i ni gadw ffurf oeſtadol ar Pſalmau? ac os en mwyn adeiladaeth y lleſerir ac yr adroddir hwynt yn eu hunion eiriau, pa ham na wneir ſelly a gweddi yr Arglwydd, yr hon yw

Dealldwriaeth.

cryno'd

kryr ôad or holl weddiau a gynnwylir yn y Pſalmau.

Eithr y mae genyf ſi ſwy iw ddywedyd, ar bobrhyw vn or gwrthgeiſiau, yr rhai ſydd raid i mi yr rowrhon eu holi yn neullduol.

Gwrth-ddadl I.

Y maent yn haeru yn y lle cyntaf *na ddylemni monrhwymo ein hunain at eiriau.*

ATTEB,

Atteb.

Y Prif reol neu r maxim hw
oi gymeryd yn gyffredino
heb ddim gwahanrediad ſyd
gelwyddog echryflawn. Os der
bynnir hwn ni ddylem ni m
ddarllain y Bibl ; canys wrth e
ddarllain ef y mae n rhaid i n
beidio ai chyfeithu; canis mew
cyfeithiad,ni ddylem yn gimain
ac a ellid ei agweddu yn bendan
at y cywir eiriau dechreuol
nid yw doſparthiad mor ſicc
byth , a cheſnewid yn gai
weithiau a gyfnewidia yr hol
ſynwyr. Yn yr Hiſtori ſanctaid
onid rhaid i ni gadw y gwir en
wau o leoedd ac o ddynion ? Y
y ddeddf onid ydym ni y
rhwym i gymetyd goſal am y
Joita leiaſ, ie am y litlyn llei
af?

II.

Eithr yr wrth-ddadl ſydd amheuus; Canys os ydynt hwy yn deall nad ydym ni felly wedi ein rhwymo i wir eiriau y weddi hon, mal na chynhwyſir i ni arferu yr vn arall, hynny yr ydym ni yn ei ddywedyd gyda ac hwynt hwy. Eithr os ydynt hwy yn meddwl tan gyſgod y rhydd-dyd hwn, ſod yn rhaid i ni eſceuluſo neu roi heibio eiriau y weddi hon; llyma y peth yr ym yn ymddadleu a hwynt. Canys, o blegid ſod *Ieſu Grift* yn rhoi cenad i ni i arferu ein geiriau ein hunain, a raid i ni gladdu ei rai ef? Oblegid, bod yn ſwfio iu geiriau ni gerdded, a raid i ni dorri i lawr eiriau yr yſpryd glân? Cym mhelled y dylem ni ſod oddiwrth ochelyd iaith Duw, mal yn y gwrthwyneb y dylem ni gimaint ac a ellir ei gwneuthur hi yu gynefin ac yn gyffredin arferol inni. Ac

mi a ddymunwn ar Dduw ein bod ni mor hyddyſg arni ac y gallem ni ei chael beunyddol yn ein ganeuau.

Gwrthddadl yr II.

Neu Objection. *Pa ham na allwn ni arſeruy lladin mal y ſaeſon.*

EIthr yma y maent hwy yn dangos i ni berigl mawr, *Fod yn rhaid ofni, lle yr ydym ni yn gwneuthurcimaint cyfrif o eiriau y weddi*

weddi hon, rhag yn y diwedd i ni wneuthur eulyn o honi.

Atteb.

LLyma *reſwm gwyrdraws* paradox dieithrol iawn, ſod geiriau y weddi hon yr rhai an dyſg i ochel delwaddoliaeth, iw hammau genym ni mal peth a allai beri i ni ſyrthio mewn delwaddoliaeth, Canys y weddi hon ni ddyſg i ni alw ar neb ond *ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd*; nag i roddi na gallu na theirnas, na gogoniant, ond iddo ef yn vnig. Oni ddywaid y gwyr hyn helyd, ein bod ni

mewn perigl i fod yn ddelwaddolwyr oddiwrth yr ail or deg gorchymynnion os ni ai hadrodd yn fynych iawn ? A gawn ni wneuthur eulyn or gorchymyn hwnnw, yr hwn fydd yn gorafun eulynnod ? Yn ddiau ni ddaeth mo Eglwys Rufain yn ddelwaddolaidd am adrodd cyn fynyched eiriau y gorchymyn hwn, eithr yn hytrach am eu eſceulufo hwynt, pryd y cuddient hwynt oddiwrth y bobl.

I I.

Eithr oni eill yn ddyfod yn ddelwaddolwr or geiriau a leferir yn y Bedydd ? ond rhaid i ni fyned trofiynt hwy heiyd trwy ddi'dawrwydd i ochelyd delwaddoliaeth ? Oni chair yr vnrhiw berigl yn y geiriau o *Swpper yr Arglwydd* ? Hwn yw ynghorph, y delwaddoliad mwy-

af

af yn yr holl fyd, a ſeilied ar y geirian hyn oi cam ddeall, a allwn ni ymgadw gan hynny rhag ei hadrodd hwynt. Na, oni ddylem ni hefyd eu hadrodd hwynt bob amſer cyn ſynyched ac y mynegom ni *Oſodiad Swpper yr Arglwydd*? Mi ddywedaſ ynghwaneg. Yr oeddid yn delwaddoli gwir enw Duw gan yr Iuddewon gan ddywedyd *fod y lleferydd o hono yn gallael gweithredu y gwyrthiau mwyaf, hyd yn oed ſymud mynyddoedd*: Ai rhaid iw delwaddoliaeth hwy, ein rhwyſtro ni oddiwrth adrodd enw Duw? Neu a allwn ni roddi bob dydd ryw enw newydd ar Dduw, rhag iw enw cyffredin, yr hwn a ddarcenir yn ſynych ddyſod or diwedd yn eulyn. *Drefn.*

III.

Ym mhellach, yr vnrhiw berigl y maent yn ei gael yngweddi yr Arglwydd, ellir ei gael

ym mhob rhyw weddi arall: Canys oni eill y neb a fynno ddelwaddoli y geiriau neu r dull, er ei fod yn newydd? Oni wyddom ni fod yſpryd dyn mor dueddol ſelly i addoli newyddddra? Ai rhaid i ni gan hynny ymgadw yn ollawl oddiwrth weddio at Dduw i oehelyd pob perigl o ddelwaddoliaeth?

Gwrthddadl y III.

YMa y canlyn wrthddadl lle y mae y gwyr hyn yn cynnyg peri

peri i *Feſu Griſt* lefaru yn ei erbyn ei hun : Canys (meddant hwy) *efe a gondemnodd ail erfynniau ofer mewn gweddi. Yr awrhon arfer gyffredinol o weddi yr Arglwydd ſydd adroddiad tragywydd.*

Atteb.

Atteb.

DArllenwch y chweched o *Mathew*, y ſeithfed ar adnodau a galyn, chwi gewch weled yno ſod *Ieſu Griſt* yn adrodd y weddi hon er mwyn gochel ofer aileirchion : *nag arferwch* (medd ef) *ofer ail adroddiadau eithr gweddiwch mal hyn.* Ein tad &c. A ddywedwn ni mae hwnnw ſydd ofer ail erſynniad yr hwn a roddwyd i ni yn ymwared yn erbyn ail erſynniad ofer? A Jachâu Jeſu Griſt vn dolur wrth vn arall cyffelyb iddo? neu fwrw allan vn cythrael i ddwyn vn arall i mewn yn ei le?

II.

NI ddarſu I *Ieſu Griſt* gondemno holl ail erſynniau yn gyffredinol

ffredinol. Oni ddarfu iddo ef ei hun ſef yn ei chwys gwaedlyd ail-adrodd deirgwaith yr vn prydnawn, yr vnrhyw eiriau *Abba Dad os yn boſſibl aed y cwppan hwn oddiwrthyf?* Yn yr vn ar vnrhyw Pſalm yr hon yw 136. cyniſer o adnodau cyniſer o weithiau yn terſynn mal hyn *trugaredd Duw a bery yn dragywydd:* Yr vnrhiw eiriau a adroddir yno 26. o weithiau. *Phiol.*

III.

Pa ail-adroddion gan hynny a gair iw orafun? Yr rhai ydynt oſer ydynt pan ſyddo vn yn tybed ſod eu *Lliosogiad* yn dwyn rhyw rinwedd. Oſer heſyd os bydd eiſiau deall ſerch neu ffydd. Eithr ail-adrodd Gweddi yn galonnog, bob amſer gan yr vnrhiw yſpryd, yr hwn a ddyſai weithredu yn y gorchwyl hwn, ni eill ſyth ſod yn oſer: Megis yn y gwrthwyneb Gweddi yn wag *Angchwanogiad.*

neu

neu yn ymddifad or yſpryd, ni eill na byddo ofer, er na adroddir ond vnwaith. Heb law hynny, os cynhwyſir ail-adrodd yr vnrhiw feddyliau a gefais i or blaen, pa ham na allaf fi eu hail-adrodd hwynt yn yr vnrhyw eiriau y rhoddais i hwynt i lawr or blaen? Fe ddichon ſod cimyn o oferedd yn ail adnewyddu ocheneidiau bob mynudyn, mal y mae llawer yn y dyddiau hyn yn gwneuthur arfer o hynny, ac i ail-adrodd geiriau *Ieſu Criſt*.

IV.

Crefydd. Hefyd y mae n rhyſeddol gennyf ſod y gwyr hyn yn gwneuthur *proffes* eu bod hwy yn caſhau ail-adroddiadau cimaint, gan weled ſod y rhan fwyaf oi gweddiau hwynt wedi ei adeiladu ar ailadroddiadau, ac nid ar ddim arall. Ail erfynniad ſydd yn ſefyll nid yn vnig yn adrodd yr vnrhiw eiriau, eithr yn adrodd hefyd

hefyd yr yn peth er ei wneuthur mewn ragoriaeth o ymadrodd. Ond yw hyn yn ail adrodd. Pan fyddo gwr wedi henwi *baw* yn dyfod ychydig ar hol hynny iw alw ef *Tom*? Neu ar ol iddo fiarad am gleddyf, ef a ddaw i fiarad am *Rapier*? Eu *Synonimau* ai *Periphrafes* eu cyd-enwau ai amgylchiaithoedd, ar cyfriw y llenwir eu gweddiau ollawl, ond cynifer o ail-adroddiadau ydynt?

V.

Ni allwn ddal fulw yma, fod y peth a heurant hwy iw herbyn, *Math.* 6. 7. Nid yn unig yn gwahardd ofer ail fynegiad, eithr hefyd lliaws o eiriau. Pa ham nad ydyw'y gwyr hyn yn dirnad y dichon fod cimaint o wagedd yn hyd eu gweddiau hwy, (yn yr rhai y maent yn treulio cimaint o amfer ac a wafanaethai i bro-

i bregeth dda) ac yn dywedyd vnwaith weddi yr Arglwydd? Neu ydyw hirdra eu gweddiau hwy yn twy gwrthwyneb i ruo ofer, nag yw byrdra hwn? Ef a allai y gofynnant hwy, *Pa niferoedd o brydiau y gallwn ni ei adrodd mewn dydd neu mewn awr?* Eithr nid yw hyn ond yr vn peth, a pha gofynnent *Pa nifer a weithiau y dylem ni weddio at Dduw?* Canys ef a archwyd i *ni weddio yn ddibaid.* Nid am fod Duw yn gofyn y weithred yn gyfanneddgenym; etto er hynny hi ddylai fod yn fynych. Heb law hynny, teilyngdod ein gweddiau, nid yw yn tefyll mewn rhif neu tefur eithr mewn pwys.

Gwrth-

Gwrthdaddl y IV.

GVVelwch wrthddadl arall. *Rhaid i eiriau yr hwn a weddio ganlyn ei feddyliau; eithr feddigwydda pan fyddo vn yn wrandawgar i eiriau gweddi yr Arglwydd, y cyfeilior-na ei feddyliau da,* ac

ac y gwyrdroi r ei yſpryd.

Troi yn ol.

Atteb.

Rhyfeddol.

TWyll gauog yw, a pherh *Dieithrol* iw dywedyd fod geiriau *Ieſu Griſt* yn troi meddyliau ymaith. Pe baent hwy yn deall yn dda y weddi hon, ni lefarent byth yn y modd yma. A allwn ni gael meddyliau gwell mewn gweddi, nar rhai a *Gynhwyſir* yngeiriau y weddi hon.

Ganir i mewn.

II.

Gefeiliorni.

Celwydd yw ac ni ellir moi ddywedyd heb gabledd, eu bod hwy yn gwneuthur ir yſpryd Wibio. Yn y gwrthwyneb y maent yn hyfforddi yr yſpryd. Allwn ni ddwyn ein meddyliau i raddau gwell na pheri vddynt

farſio

farttio yn ol y dreſn a roddwyd ar lawr gan *Ieſu Griſt* ei hunan e

III.

Celwyddog a ffieidd yw, fod y geiriau trwy r rhain y derbynniwn yſpryd Duw; Yn *gwahanu* yptryd dyn; canys y weddi ſydd gyfran or Athrawiaeth honno or ffydd, tryw yr hon y derbynniwn yr yſpryd glan, *Gal.* 3. 2. *Abergofi.*

IV.

Ydyw y gwyr hyn mor llawn o feddyliau da, gwedi vddynt dreulio orriau cyfan yn tywallt allan eu *Dychymygion* mal y mynnent, na allant roddi tri munud neu bedwar ar weddi yr Arglwydd. *Eu llwythau.*

V.

Eithr os rhaid i ni ymgadw oddiwrth y geiriau o honi, tan liw

liw nad ydynt yn cyfarfod bob amſer ar meddyliau hynny, yr rhai a eill ddyfod arnom yn y weithred o weddi: Yr wyf yn gofyn ir gwyr hyn, pryd y byddo yn o honynt hwy yn gwneuthur gweddi yn gyhoeddus, Pa vn a wna ef ai bod yn ddiogel fod holl feddyliau ei wrandawyr yn cyfarfod yn vnion bob amſer, ac yn y cyfriw bwngc, gyd ai feddyliau ef ei hun, neu ar geiriau trwy yr rhain y mae ef yn eu dangos? E fyddai anodd iddo mewn cynylleid fa fawr gael vn dyn a fyddai ai feddwl yn perffaith gydredeg gyd ag ef. Onid oes yr vnrhiw berigl gan hynny, rhag i eiriau ei weddi ef drofi heibio feddyliau da yr rhai ai gwrandawo ef? Neu a oes mwy o *Flinder* yn gwrando gweddi a lefarodd *Jeſu Griſt*, ac yr hon y darfu i ni ddarparu a chyddfurfio ein meddyliau yn barod, na gwrando vn gau wr, meddyliau yr hwn a ragflaena ac yn fynych a dâg ein rhai ni?

Orthryblaeth.

Gwrth-

Gwrthddadl IV.

YR vn rhiw a waſanaetha am atteb i reſwm aral a ddadleuant ſef *yr yſpryd* (meddant hwy) *a ddylai fod yn rhydd, ac ni ddylem ni moi gau ef i fynu mewn rhwymau, Ffurf.*

Atteb

Atteb.

AI rhaid i yſpryd dyn mal y byddo yn rhydd ſod heb dreſn? Neu yw ef mewn caethiwed os lleſara ef weddi yr Arglwydd? Duw a gaṅiattao i ni bob amſer rydd-dyd iw lleſaru hi.

I 1.

Y weddi hon yn wir, nid yw ond ber mewn geiriau; eithr mewn ſylwedd y mae yn cyrhaedd cym mhelled, mal y mae yn ymgyfſred y nef ar ddaear, y breſennol ar holl oeſau i ddyfod. Ydyw yſpryd y gwyr hyn mor faith na ddichon y weddi hon moi *Amgylchu* ef?

Gynwys.

Neu

III.

Neu os caethiwed yw gwrando llefaru y weddi hon, a gaethiwir mwy ar yſpryd y gwrandawyr yn clywed gweddi Jeſu Griſt, neu yn clywed gweddi vn arall ?

Gwrthddadl y VI.

AR hynny y dywedant, *nid yw y weddi hon yn neullduo yn gymedrol nid yw yn datcan*

datcan mon anghennion, ond mewn moddau rhy gyffredinol: eithr ni ddylem ni yn ol digwyddiadau ddatcan bob peth neullduol erfydd ei enw priodol.

Atteb.

Atteb.

YMae yn debygol fod y gwyrhyn yn ofni rhag na ddeallo Duw yn dda oddieithr yddynt hwy ddangos ai bys iddo ef, neu oni roddant hwy gyfrif ar lawr yn neullduol iddo ef oi mân angenrheiciau. Ac yngwirionedd tan liw o neullduoli; Y mae llawer yn lle *aberthu* eu gweddiau at Dduw, yn ymddangos megis i roi athrawiaeth iddo ef. Llawer hefyd yn tybied eu bod yn dymuno wy a ddymunant *Sarph.* Yn ddiau y mae yn anghenrhaid yn fynych benodi pethau neullduol, eithr trwy bwyll a chymedroldeb mawr, or hyn nid yw bawb gyfrannog. Erfynniau cyffredinol, megis y rhai o weddi yr Arglwydd ydynt mal y Sêr yr rhai ydynt ai trigfa yn ddiogel, ai fymudiad mewn *trefn.*

Eithr

Rheol. Eithr pan ddelom at bethau neullduol, yno y mae vn yn deſcyn megis i wlad yr elſennau, lle y mae yr holl bethau yn amrywogaethol ac yn orthryblus, a lle y cyterſydd vn ac ymrafael beunyddol o reſymmau, megis tonnau a wthid gan wyntoedd gwrthwynebus.

I I.

Ddonian. Heſyd pe cymerai ddyn arno henwi yr holl ffaſrau yr rhai a ſyddent anghenrhaid a buddiol iddo, ni wnai ef fyth ddiben oi weddi. Oes vnrhyw ddyn a ellir neullduoli yr holl bethau ydynt reidiol iddo, vn ai er mwyn ei ſod, neu er mwyn ei ſod yn dda? Yr holl rywiau o broſedigaethau? Holl ddyſnderau *Satan*? Ei holl gamweddau? *Pwy yw ef a edwyn ei droſeddau?* Pſal. 19. Ac heb law hynny holl angenrheidiau yr Eglwys gyffredinol, a phob aelod o honi? Pa gyflawniad a ſyddai raid i ni gan

gan hynny wneuthur in gweddiau? Mal na byddent yn ddyffygiol? Yn ddiau rhaid i ni ddyfod i ymadroddion cyffredinol, yr rhai a ymgyffred yn ewyllys holl bethau neullduol: megis ar ol i ni enwi y cyfriw ar cyfriw bechodau, a chan fod heb allael rhoi llawngyfrif or holl rai eraill, ond rhaid i ni ddywedyd yn gyffredinol *madden i ni ein dyledion?* Yr wyf yn dymchwelyd y rhetwm gan hynny. Gan fod yn amhoffibl i ni luniaw weddi, yr hon a neulldua yr holl bethau, y mae yn anghenrhaid i ni arfer gweddi, yr hon yn ei chyffredinrhwydd a gynwys yr holl neullduolrwydd. *Camweddau*

Gwrdd-

Gwrth-ddadl VII.

EIthr (meddant hwy) *ni ddarllenwn ni ir Apostolion errioed ei llefaru hi.*

Atteb.

NId yw y rheſwm hwn wedi ei gloi aiddibennu. Rheſwm nâg, am weithred. Nid yw o ſylwedd ffydd ni thynned allan or Scrythyr. Nid ydym ni yn darllain

lain yn yr *Hiſtori*, ir Juddewon errioed gyſſegru y ſlwyddyn o *Jubile*, y pwngc pennaf or gyfraith *Ceremoniaidd*; etto yn ddiammau hwy cyſſegraſant hi, oni buaſai hynny yn ddiau ſe faſai Dduw yn eu coſpi hwynt am fai mor argyoeddus. Nid ydym ni yn darllain ir Apoſtolion errioed ſedyddio yn enw y tri pherſon dwywawl, enwedig yn eu *Hawdurdod* hwy; a ddywedwn ni gan hynny na ſedyddiaſont hwy yn y ffordd hon? *Commiſſiwn.*

II.

Yr wyf yn dywedyd yn hytrach, mae *Jeſu Griſt* a adroddodd vddynt hwy y *Fordd* hon ar weddi, am hynny hwy ai harferaſant hi. A ydyw gredadwy, lle yr oeddynt hwy yn dymuno ffurf ar weddi, ac *Jeſu Griſt* yn ei adrodd air yng air, na leſarent hwy byth mo honi? *Ffurf.*

III.

A pha bai heb fod felly ; yr oedd, yr Apoſtolion wedi eu cynnysgaeddu ag yſpryd yr hwn ai tywyſai hwynt, yn gyſtal yn eu Gweddiau, ac yn eu Hathrawieth. Eithr oes genym ni yr vnrhyw yſpryd diſomedſg,yr hwn a adroddodd vddynt hwy y cyfriw weddiau ? Yſym ni dſiogel hyſpys na *Phallwn* ni mwy na hwythau nag yn y matter, nag yn ymodd?

Fel hwn.

Gwrthddadl *VIII.*

YN ol hyn y maent yn ymholi

holi fal hyn : y weddi hon (meddant hwy) *a gair Yn Scrifenedig mewn dau lyfr or Teſtament newydd* (*ſef St.* Mat. 6. *St.* Luc 6.11.) eithr mewn amryw *eiriau*, a pheth ſydd fwy, *y mae vn er Efangylwyr hyn yn gadael allan y peth a ſcrifennaſai y llall : Pa fodd*

ganhynny y dylem ni ei hadrodd hi? Pa vn ai ar ol yr hyn ſydd ar lawr yn St. Mat? ai yn ol yr hyn o gwttogodd St. Luc? Yr holl bethau *hyn a ddengys nad oedd mo Feſu Griſt yn meddwl am gadw geiriau y weddi hon.*

Atteb.

Atteb.

PE byddai y rheſwm hwn yn cymeryd lle, pryd y cyſlegrom ni Swpper yr Arglwydd, nid rhaid i ni ſyth adrodd y geiriau yr rhai a lefarodd *Jeſu Griſt* yn y weithred honno: Canys hwynt a adroddir mewn amryw *fodd mewn pedwar amryw o lyfrau or Scrythyrau; megis nad oes gan* vn or Efangylwyr ai coſiodd hwynt mor geiriau hyn *Gwna hyn er cof am danaf.* Ai rhaid i ni yn y weithred hon gan hyny adael ymaith yn ollawl eiriau *Jeſu Griſt*: tan liw or amrywogaeth, yr hyn a welwn ni yno? Nid oedd mo Sr. *Paul* yn ei ddeall felly, pryd y mae yn dangos it corint inid yr agwedd y dylent gyſlegru Swpper yr Arglwydd; y mae yn ail-adrodd yn eglur y gwir eiriau a lefarodd *Jeſu Griſt* wrth ofodiad y Sacrament hon megis y derbyniaſai ef ganddo ef, 1 *Cor.* 11.

II.

Ddweddu. Llyma *Ddibennu* rheſwm ar gam, na ddylem ni ofalu amy geiriau tan liw or ymrafael a welwn ni yno. Yn y gwrthwyneb, lle y mae Duw yn ailadrodd yr vn peth, mewn amryw eiriau, am hynny dylem *ni ddal mwy o ſulw* arnynt; Canys y mae yr rhagoriaeth ſwn yn tyſu i egluro y naill air wrth y llall. Felly pan ſyddo vn or Eſangylwyr yn dywedyd *Pardyna e ndyledion*; y mae r llall yn ei *eſponnie* gan ddywedyd *maddeu i ni ein camweddau.* Diragor yw cymeryd y naill, neu y llall or ddau draethawd: Y ddau hyn a lefarwyd gan *Jeſu Griſt.* A raid i ni wneuthur cimaint o anhawſdra i ddewis? Neu a raid i ni ſwrw i lawr y ddau hyn oblegid i *Ieſu Griſt* ddywedyd pob vn or ddau hyn?

Graffu yngwanog.

Ddeſparthu.

A:

III.

At hyn y maent yn haeru, fod vn or Efangylwyr heb fod y gorphen hwn ganddo ſef, canys ti eid or Deirnas &c. hynny fyd hawdd ei atteb. Hyn yw mal pe dywedem, ni ddylem ni mo gyſſegru Swpper yr Arglwydd o ran bod vn or Efangylwyr ſef St. *Ioan* heb ſon am dano. Onid ydynt hwy yn cael y clo neu y gorphen hyn yn St. *Luc*, ai rhaid vddynt hwy fyned heibio iddo yn angenrheidiol er ei gael yn St. *Mathew*? Neu a ddylem ni ar yr achos hon adael ymaith yr holl weddi, er na chair yn y Ddau Efangylwyr hyn? Y mae genym ni amryw Pſalmau yr rhai nid ydynt yn cynnwys ond yr vn at vnrhyw ſail; megis 14. ar 53. nid ydynt ond yr vnrhiw beth: er hynny y mae cloadigaeth yn y naill, yr hwn nid yw yn y llall. A raid i ni roi y ddau i lawr.

Gwrth-

Gwrthddadl IX.

Y Mae rhai a ymryſonant yn erbyn arfer y weddi hon, am anghymwyſdra, a debygant hwy ei fod ynddi, Yr ydym ni yn dymuno ynddi ein bara beunyddiol: *Eithr*, meddant hwy, *y dyn a fyddo yn barod*

rodi farw (megis yr hwn a fyddo mewn ing ar ei drangc yn ei glafvvely, neu yr hvvn ſydd ar yr Scaffold, ac hob edryth am ddimond am y dyrnod tynghedol) a raid iddo ef hefyd ofyn am fara? Pa les iddo ef a vvna gofyn y peth nid rhaid iddo ef vvrtho, a pheth nid yw iw arfer iddo mwyach? At-

Atteb.

YMae genyf amryw attebion iw roi at hynny.

I.

Pe bae yr erſynniad yma yn gymmwys i neb ond ir rhai ſydd a ſicerwydd vddynt i fyw, ni allai ddyn yn y byd fyth moi ddywedyd; Canys yr vnrhiw wŷr hynny, yr rhai ydynt mewn iechyd perffaith a diogelwch dedwyddol, etto er hynny i gyd nid ydynt ſicer i fyw vn mynudyn. Felly *Iesu Grift* a ddyſgodd i ni ofyn peth yr hwn ni ddylaſem ni errioed ei erfyn.

II.

Mal nad oes vn dyn yn ſicer oi fyw ddiwrnod, felly nid oes neb a wyr mae y diwrnod hwn a fydd

o af

olaf iddo. Y mae llawer yn cyffwrdd a phyrth angau yr rhai nid ânt i mewn cyn gynted. Er bod dyn gan hynny, ac yn ei weled ei hun yw agos iawn i fyned allan or byd; er hynny i gyd gan ei fod heb wybod yr amser oi ymadawiad, ai rhaid iddo ef wrthod bara a haelioni Duw, yr hwn yw r rhoddwr o honaw, megis pe bai ef ficer na byddai raid iddo fyth wrtho?

III.

Pryd y gofynnwyf fym mara, y mae hyn bob amfer tan ammod, fef os rhaid i ni wrtho etto, neu os eftynnir etto fy nyddiau ar ddauaren ac nid modd arall. Oes dim anaddas yn yr erfynniad hyn? neu oni ddylem ni bob amfer lefaru fal hyn?

IV.

Ef a wyddis yn dda nad ydyw yr erfynniad hwn wedi ei rwymo at luniaeth yn enwi bara, yr wyf yr rhagfeddwl am bob peth fydd angenrheidiol im bywyd, ie yr awyr ar anadl. Oni allai eu gofyn hwynt tros yr amſer fydd i mi i fwy, er na byddai yngwirionedd ond tros yn munyd bychan, er mwyn gallael o honof fi ogoneddu Duw?

V.

Canniattewch na byddai raid imwach iddo ef fydd yn marw, ofyn *bara* a raid iddo ef wrth eddywedyd, *madden ini ein dyledion* ac *na arwain ni i bi fedigaeth*?

Ni

VI.

Ni fynnai *Jeſu Griſt* i ddyn ofyn bara iddo ei hun yn vnig, eithr ef a orchmynnodd i ni ofyn bara i eraill gan ddywedyd *dyro i ni*. Oni eill y dyn gan hynny a fo parod i farw neu oni ofyn ef fara iddo ei hun, ydyw cariad perffaith yn gorafun iddo ef ofyn it rhai ydynt i fyw ar ei ol, ac i weddio tros y rheini?

VII.

Ac yn olaf, oblegid nad rhaid mwyach i wyr claf a fo yn marw, neu yr rhai a fyddo ar y Sibedau wrth *fara*, allwn ni gloi ein rheſwm y dylai bawb eraill ymgadw rhag ei ofyn? Wrth yr vnrhyw reſwm hwy a ddylent ymgadw oddiwrth ſwyra.

Gwrth-

Gwrthddadl y X.

LLawer hefyd yngwneuthur petruſder i lefaru y weddi hon, oblegid ei bod hi yn eu rhwymo hwynt i ddywedyd eu bod yn maddeu ir rhai droſeddent *iw* her-

herbyn hwy. Yn awr nid oes gan wr bob amser feddwl i faddeu. Dyma ledrith liwgar, canys os bydd i mi feddyliau i ddial, a pha wyneb y gallai ddywedyd, yr wyf yn maddeu? Eithr ond wyf yn fyngwneuthur fy hun yn fwy euog yn dywedyd felly? Na, y mae y wers hon yn cynnwys

wys rhegfa, yr hon a wnaf yn fy erbyn fy hun, ſef: yw hyn-ny, oni faddeuaf fi nid wyf yn gofyn maddeuant, oddiy-ma y digwydd fod llawer o honynt ſydd ar gofal ar-nynt o weddio yn gyhoeddus yn ym-gadw oddiwrth y weddi hon, rhag ofn bod o rai or ſe-fyllwyr y rhai a we-

weddiant gyd ag
hwynt iw cael i roi
celwydd i Dduw.

Atteb.

Atteb.

Deimulo.

YMae llawer yn wi
iw ddywedyd ar y
cweſtiwn hwn. O;
rhaid i ddyn a *Glyw*
ynddo ei hun ddim cynnwrf o
gaſineb roi heibio arfer y weddi
hon: Yr wyf vn dywedyd ar
hyn, oni eill ef arfer y weddi hon
ni eill ef arfer yr vn arall. Yn
gimaint mai gorafun i ddyn
weddi yr Arglwydd ar yr achly-
ſur hyn iw gorafun iddo ollaw
weddio at Dduw mewn modd
arall yn y byd pa ddelw bynnac.
Y mae hyn yn canlyn yn eglur
trwy lawer o reſymmau. Yn
gyntaf oll, ni eill ef wneuthur
gweddi dda oni bydd yn *Gyttu-*
nol (or lleiaf mewn ſylwedd) i
weddi yr Arglwydd. Yn awr
y mae r weddi hon yn rhwymo
vn i ddywedyd, ei fod yn ma-
ddeu iw elynnion; felly oni

Neu Gyfattebol.

ddy-

ddywaid ef yn yr vnrhiw eiriau, y mae yn perthyn iddo ddywedyd yn yr vnrhiw fynwyr. Heb law hynny, a ddichon ef wneuthur vnrhiw weddi heb o'yn maddeuant oi bechodau? A chan weled nad yw y gollyngdod neu r maddeuant hwn wedi ei addo iddaw, ond tan ammod iddo vntau faddeu, a eill ef ei ddefyfyd fodd arall? *Canis oni faddeuwch chwi i ddynion eu camweddau ni faddeuaf finnau chwaith i chwithau eich rhai chwi*, Mat. 16. 15. Na, yngwirionedd ni eill ef o'yn dim arall gan Dduw, oni bydd ef wedi ei ymroi yn barod i faddeu. Os dwg ef ei *Aberth* at yr allor, *ef a ddylai yn gyntaf ei gymodi ei hun ai frawd*, onide eu aberthau, ai holl erfynniau *ni thalant ddim.* Chwaneg at hyn, na eill vn dyn wneuthur gweddi heb deftiolaethu ei fod yn vfuddhau i Dduw; Canys wrth ddymuno ar Dduw cyflawni ein ewyllys ni, yr ŷm ni yn addaw cyflawni ei ewyllys ef.

Oll. Nid ynt o ddim haeddiant.

ef. Ni ddylem hefyd attolygu *bydded ei ewyllys ef.* Yr rowchon hwn yw vn pwngc o ewyllys Duw i ni bardynu yr rhai a wnaeth in hetbyn ni. Yr wyr yn dywedyd gan hynny, os budd llid yn lluddies i ddyn lefaru gweddi yr Arglwydd ; yr vnrhiw reſwm a luddia iddo ef weddio at Dduw mewn vn modd ollawl.

Gwelwch i ba fan y mae opiniwn y gwyr hyn yn tueddu, canis nid yw eu Rheſwm yn gorafun yn vnig weddi yr Arglwydd, eithr heſyd yr holl rai eraill a arferant hwy eu hunain oi wneuthur.

I I.

Gadewch i ni weled y rhwyſtrau a gair yma. Efe (meddant hwy) *yr hwn yn lle maddeu ſydd yn llosci am ddial, ef yr hwn ſydd iddo ag enaid wedi ei foddi yn ei fuſtledd,*

ſuſtledd, a chwedi ei ymlenwi o lid anfodlongar a eill ef lefaru y weddi hon? At hyn yr wyf yn atteb, pyd ydym ni yma yn meddwl mo honynt hwy yr rhai ydynt wedi eu meddianu yn gyſannedd g yſpryd dial, ac heb ddim *bwriad* vddynt i ymadael ai malais; eithr y *ddaddlyw* am danynt hwy, yr rhai trwy wendyd, a gant anhawſdra i faddeu, ac fydd yn dywed ynddynt eu hunain ymdrech rhwng y cnawd ar yſpryd. Os byddaf fi gan hynny yn yſpryfwr hyn, a allai ddywedyd *maddeu i ni ein dyledion*, gan weled nad oes genyf mor gallu ond yn brin i ddywedyd ym mod i yn maddeu ir rhai a wnaethant im herbyn? Yr wyf yn atteb he yd, ym mhlith y camweddau, am yr rhai yr wyf yn gofyn maddeuant yr wyf yn cyfrif hwn, ſef yr anhawſder fydd i mi i faddeu. Yr wyf yn gofyn maddeuant am hwn, fod yn anawdd i mi roi maddeuant.

Gwrthddadl y

XI.

IW eſceuſod i
eu hunain y
maent yn haeru
ac ymdaeru yn
ollawl, *eu bod hwy*
yn eu gweddiau
cyffredin yn ym-
gyffred holl ſyl-
wedd hwn, eu bod
hwy yn gwneuthur
deon-

deongliad o honaw, yn hyn yw r vnrhiw beth mewn effaith, er nad ydynt yu adrodd y gwir ymadrodd cyfangwbl o honavv.

Atteb.

WRth y cyſrif yma ni ddywedant yn ffurſiol, *ni faddeun ir rhai a wnaethant in herbyn:* Eithr y maent yn ei ddywedyd mewn ſylwedd. Ydyw yn ſwy anghymmwys ei ddywedyd ef yngwir eiriau *Ieſu Grift* nai ddywedyd mewn gei-

riau cyſtadlwedd ? Ac felly y[r] hollgwbl arall o weddi yr Arglwydd : Canys gan eu bod hwy yn cyfaddef y rhaid i ni ddatcan ei holl feddwl ef, ydyw *Wrddedig* i ni ddatcan y geiriau o honaw ?

I I.

Wahardd-edig.

Or gwrthwyneb, pan fyddo ymddadl am ddeongli digwyddiad, y mae yn addas ei lafaru air yng-air er mwyn cael gweled ydyw y deongliad yn cyttuno ar *Teſdyn.* Mal pan ddeonglon neu eſponnion weddi yr Arglwydd, pa ham nad ydynt yn eu adrodd, er mwyn cael o ddynion weled pa vn a wna y deongliad ai cyſatteb i eiriau *Ieſu Griſt.* Eithr ym mhellach, A ydyw eu deongliadau hwynt or vnrhiw bwys a geiriau ein Harglwydd ? Ydyw deongliad yr Scrythyr mor Awdurediga yw yr Scrythyr ei hunan ? Y mae

Texi neur Scrythyr.

geiriau

geiriau yr Arglwydd yn ganonicol ac yſprydol : Canys y maent yu ddarn or Scrythyr : Eithr ni feiddia y gwyr hynn *Faentimio* ſod eu gweddiau, neu y geiriau o honynt yn ganonicol : Canys a eill gweddi a lunir gan ddyn waſanaethu am reol *Ddiſom* iw wrandawyr. Yn y llyfrau Apocriphal y cair gweddiau *Nodedig*, vn ai yn eu ſylwedd, neu o herwydd eu *Doſparthiad*, pa ham na wnawn ni gimaint cyfrif o honynt hwy ac or rheini a gynhwyſir yn y llyfrau canonicol ? Canys er eu dychymyg ai llunio gan wyr duwiol deallgar, etto ni ddaethant oddiwrth yr yſpryd glân, yn yr vnrhiw gynneddf, perffeithrwydd, ac awdurdod ar rheini a ſcrifenwyd trwy ddwylaw y prophwydi, at yr rhai hefyd ni feiddiwn ni gyffelybu ein rhain ni ; llai o lawer hefyd ir hyn a adroddodd *Ieſu Criſt*.

Ymddiffyn.

Ddidwyll odiaethol Datcaniad.

Nid yw ddigon gwrthddywedid: *Wrth y cyfrif hwn ni ddylem ni fyth ddywedyd vn weddi ond hon.* Canys hyn a fyddai cymaint a phe dywedai vn, nid yw rydd neu gynwyſedig i ni ddeongli yr Scrythyr oblegid nad yw ein deongliadau neu ein doiparthiadau ni fyth mor awduredig; ac yw yr Scrythyr ei hun. Ni allwn ddeongli gweddi yr Arglwydd a gweddiau eraill; eithr nid yw waharddedig tan gyſgod ein deongliadau, ni ei adrodd ef yn ei eiriau ei hun.

Atteb.

Gwrthddadl yr XII.

YR wyf yn dyfod yr rowrhon at eu gwrthddwediad diweddaf yn yr hwn y maent yn coelio eu bod yn dadcuddio dichell fawr. *Geiriau y weddi hon*

(meddant hwy) *a lefarwyd i fod yn battrwm gweddiau ac nid i wasanaethu am weddi.*

Atteb.

NId yw hyn ond hud ddichellgar a diangfa ddieithrwâg. Oni eill y gerriau hyn fod yn weddi ac yn *Ddull* i wneuthur wrthi? Oni eill adeilad wasanaethu am Battrwm i adeilad arall? Ydyw y pethau hyn yn anghyfartal?

II.

Deliwch Sulw, nad yw Jesu Grist yn dywedyd, *gofynnwch ich Fad*, *mal y ſanctteiddier ei enw ar iddo efrei i chwi eich bara*, &c. Na gwelwch pa fodd y dywaid: dywedwch *Ein Tadyr hwn wyt yn y nefoedd* dywedwch, *maddeu i ni* dywedwch *gwared ni* &c. Onid yw yr rhain ymadroddion a ffurf ar weddi? Allai vn yn well neu yn eglurach roi yngenau vn, ei eiriau ei hun? Neu oedd *Iesu Grist* pryd yr ordeiniodd ef i ni eu dywedyd, yn meddwl yn y gwrthwyneb yn vnion, ſef na ddylem ni moi dywedyd? *Nodwch.*

III.

Eithr tybiwch eu rhoi hwynt yn vnig am Batrwm, ac nid am weddi; Y mae g gwyr hyn yn

cyſaddef y dylwn i bob amſer wrth weddio fod ar patrwm hwn yn fym meddwl, a pham na chaſ ef yn ſyngenau.

I V.

Oni leſarant hwy ef megis gweddi pa ham na leſarant hwy ef or lleiaſ megis Patrwm neu ffurf? Pan ddywedont Jeſu Griſt dy ſab di an dyſgodd ni i ddywedyd wrthit *Ein tad yr hwn wyt yn y nefoedd*, &c. Oes arnynt hwy ofn ddywedyd celwydd yn dywedyd felly? Neu ydynt hwy yn ofni rhag nad ydyw y gwirionedd hwn wedi ei ddywedyd yn dda.

V.

Yr wyf yn dywedyd fod yn rhaid arhrawiaethu y bobl beunyddol i weddio yn dda. Yn awr y mae yn beth diddadl mai

amhoſſibl gwneuthur vnrhiw weddi dda oni chyttuna hi or lleiaf mewn ſylwedd ar ffurf hon, o eiddo *Ieſu Griſt*. Onid yw ſuddiol a rheidiol gan hynny ir bobl glywed yn fynych y ffurf hon'er mwyn cael o honynt weled i ba reol y dylent gyd ffurfio eu gweddiau? Yr ym ni *yn beio ar* Eglwys Rufain, am nad yw yn adrodd ir bobl yr ail gorchymyn or *Decalog* neu or deg; oblegid bod y diſdawiad hyn yn rhywſtro llawer iawn i gydnabod y delwaddoliad yr hwn a wnaethont. Oni phair rhoi y ffurf hon heibio, ir bobl yn enwedig i gyniſer o eneidiau truain yr rhai ni allant ac ni wyddant pa fodd i ddarllain yr Scrythyrau, *Ollwng dros gof* y weddi hon yn y diwedd, ac na wypont mwy mor rheol yr hwn a ddylid ei gadw yn gweddio at Ddnw? Mewn effeith y mae y gwyr hyn yn gwneuthur cimaint ac a allont, i beri i goffadwriaeth y weddi hon gollı.

Yn hwrw yn erbyn deg gorchymyn.

Anghoſio.

I ddyfod i ddiben, gwelwch yma y rhagoriaeth ſydd rhwng y gweddiau yr rhai ydynt on gwneuthuriad ni ein hunain, a gweddi yr Arglwydd. Ef a'ellir dywedyd ſod cimaint a rhwng y Babell ar patrwm yr hwn a wnaeth *Duw* i *Moſes* ei weled ar y mynydd. Y Patrwm oedd nefol wedi ei lunio yn ddigyfrwng gan law Duw: Y Babell oedd ddynarol gwneuthyredig, o waith llaw dyn. Gweddi yr Arglwydd ſydd nefol a dwywawl oll: ein rhai ni mewn rhan trwy laſur dyn, canys nid oes i ni mor yſpryd mewn perffeiddrwydd. Y gweithdy hwn on hyſpryd ſydd ddynol ac amherffaith hob amſer, eithr y Patrwm ſydd ddwywawl a pherffaith. Nid oes yn dyn mor ddyſgedig, mor grefyddol, *ar na ddichon fethu* yn gwneuthur ei weddiau y maent yn ſail i amherffeithrwydd, i ormodedd i anhe'n ac i afreolau. Nid ydym ni heb fai yn hyn o negeſau. Yr ym

Nad yw ſail i fethiant.

ym ni yn hyn o beth yn ddiffygiol yn dragywydd; yn ai yn gadael allan, neu fod yn rhyfyrr mewn yn pwngc; yn rhynir yn y llall, neu yn derchafu ein meddyliau allan ourgradd, eithr yn dywedyd Gweddi yr Arglwydd yr wyf yn ficcr, na allai fethu ei ddywedyd yn dda, nad ydwyf yn gadael allan ddim, nad ydwyf yn dywedyd dim gormodedd, nad nyf o gwydr fryd, nad oes dim hyllder yn fyngeiriau gan hynny yn ol i mi funio gweddi yn y modd goreu y bo poſſibl i mi, mi a yſtyriaf y deffygion o honi, ac iw adgyweirio hwynt mi arfera hon, yr hon a wnai fod yn berffeithgwbl oldawl. *Byrr bwyll.*

Ni yr wyf yn dywedyd yn ol i mi offrwm gweddi om gwaith am dull fy hun, mi ddylwn ddymuno gan Ddnw iddo ef gynorthwyo y deffygion o honi, ac ir diben hyn yr wyf yn arfon atto ef y weddi yr hon a ddyſgodd ei fab ef i mi. Ydyw yn-

gwaith

gwaith i mal hyn yn myned rhagddo yn amherthynaſol? Oes dim ynddi hi o achos y dylem ni ſwrw ymaith yr arfer or weddi hon?

Yr wyf yn cloi y cwbl gan hynny, y dylem ni ei hadrodd hi. Ni ddylem o blegit i *Ieſu Grist* ei rhoi hi yn ein geneuau ni. Ni ddylem oblegit hon yw r *Talgrynniad* or holl weddiau eraill. Ni ddylem oblegit hon yw yr rheol ar Seren a ddylai cin *Hyfforddi* ni yn ein gweddiau ar Dduw. Ni ddylem i *Adgweirio* y diffygion yr rhai ydynt yn ein holl weddiau eraill. Ni ddylem oblegit eu bod hi yn gyffredinol, i bob dyn, i bob matter neu achos, ym mhob amſer, ym mhob lleoedd. Llyma y weddi yr hon y mae holl eglwyſydd y byd yn ei llefaru: ac fal dyma *Ddiddanwch* mawr i mi, gael o honwyf fi *Gadw fy rhan yn y geferllach fawr hon*: Llyma weddi yr hon a allaſſi ei dywedyd mewn hawddfyd, mewn

Crynodeb.

Arwain.

Ailffurfio.

Gyſſur.

Gannfy mharthyn y cor hwn.

mewn adfyd mewn heddwch, mewn rhyfel; mewn Jechyd mewn clefyd; yn fy mywyd yn fy marwolaeth yr ieuangc yr hên, y gyfoethog ar tlawd, y Brenin ar bugail, allant ei chyd-lefaru hi.

Ond ydyw hyn beth rhyfeddol, fod geiriau *Iesu Grist* yn cael eu hammeu genym ni? Pe byddai ein tadau ni, (yr rhai a ddioddefasant gymaint am gael rhydddyd i lefaru y weddi hon mewn iaith a ddeallid, yr rhai oeddynt yn gofalu gymaint am ein dysgu ni (er mwyn cael o honom ni hi bob amser yn ein geneuau) yn cyfodi y dydd hwn allan ou beddau, ac yn gweled ein bod ni yn cynnyg *bwrw dros gofy* weddi hon; Pa fath warth a gwradwydd a ymchwelent am ein pennau ni? Eithr, yr hyn fydd fwy, *Eargliwch* ar Jesu Grist ei hun yr hwn a archodd i chwi ei llefaru hi. Pwy a vfuddhe-

Abergofi. Clowch, Neu welwch

ddhewch chwi iddo; ai iddo ef, ai vddynt hwy yr rhai a ymdrechant *i ddwyn ar ddeall* y gwrthwyneb? Nag ef, wch, nag ofnwch lefaru geiriau *Ieſu Griſt*. Jeſu Griſt yr hwn ai adroddodd hwynt i chwi a ſydd *gwarant* i chwi tu ac at Dduw, ac a ſiccrha eich geiriau, gan eu bod hwynt yn ei ciddo ef ei hunan. Dygwch hwynt bob amſer yn eich calonnau ac ar eich gweſuſau. Yr wyf yn eich rynghedu chwi ſym mhrodyr trwy yr anhydedd a ddygwch chwi i *Ieſu Griſt*, trwy y cytrif ar parch, y ddylech chwi roi iw eiriau, trwy y cariad a *Ddangoſodd* ef i ni yn dyſgu y weddi hon, trwy yr *hawl* ydd i chwi o weddio yn dda, a thrwy tangneddyf a gorfoledd yr Eglwys; na chynhwyſwch i'n dyn gippio oddiarnoch y gem gwerthfawr hwn, yr hwn a roddodd Iaiw mab Duw ei hun i chwi. A channiattaed Duw yn ei drugaredd ni ag vn ar vnhiw lefe-

rydd

Berſwadiant.

Awdurdod.

Deſtiolaethodd.

Intereſt.

rydd bob amſer ein daroſtwng ein hunain at *Ein tad yr hwn ſydd yn y nefoedd*, canys iddo eſ y perthyn y deirnas, *y gallu*, *ar gogoniant yr awr hon ac yn dragywydd*.

Amên.

Diwedd.

Y pader ar gan ar byrdwn iw ganu gyd ag efo ar y don saesonaeg a elwir our Father &c.

EIn Tad nefol or vchelder,
Dy enw grasol a sancteiddier,
Bydded d'wllys ar ddauaren,
Mal y mae n y nefoedd lawen,
Dyro heddyw wir Jehovah
Duw nefol Dâd
Inni ein beunyddol fara
Y gwir fab rhad,

Dod:

Dod faddeuant on dyledion
Mal y rhown in cyd gryſtnogion,
N'arwain ni i brofedigaeth,
Eithr gwared rhag drwg diffaeth
Canys eiddot yw teirnaſu,
Nerth gogoniant oll a gallu,
Duw, nefol dad
Y gwir fab rhad.
Yn oes oeſoedd, wrth yſtyrrio
Yn dragywydd felly byddo.

Eſellir gadael y byrdwn allan ai ganu ar dôn *Pſalm* viij ſylldafog.

Cyfieithiad ni wn i allan [illegible]ith pwy.

Einioes dyn ſydd yn gefflybus,
I chwarae fyddai gwir alarus;
Croth y fam yw ty r ymwiſgiad,
Ar y Stafell or dechreuad.
Y ddauar yw y lle r ymddengys
Ar chwaryddle r wlad lle r erys.
Chwaryddwyr ŷnt: drwg abſen
llid ynfydrwydd a chenſigen.

Y waedd gyntaf a rô r plentyn
Prolog yw mae r chwarau n canlyn,
Mud amneidiau yw r Act gyntaf
Peth perffeithiach ydyw r nesaf,
Yn y drydedd gwr yw n dechrau
Maethu lliaws o bechodau.
Y bedwaredd mae n dihoeni
Pumed clwyfau mewn trueni:
Yr Epilog yw dyfod angau
I roi diben oi benydiau.

R. V.

In Engliſh *thus*:

In Sir Henry Wotton
His Book.

MAns life's a Tragedy. His Mothers (Wombe
(From which he enters) is the Tyring-Roome:
This ſpacious Earth the Theater, And the Stage
The Countrey which he lives in: Paſſions rage
Folly and Vice are Actors: the firſt Cry
The Prologue to the enſuing Tragedy.
The former Act conſiſteth of dumb ſhowes,
The ſecond he to more perfection grows:

In

I'th' third he is a man, and doth begin
to nurture Vice, and act the deed of Sin:
I'th' fourth declines. In the fifth Diſeaſes c.
and troubles him, then Death's his Epilogu

Ignoto.

13DE72